

Autismi- ja Aspergerliiton jäsenyhdistykset

Autismin Kirjon Pohjalaiset ry

Autistien ja Rett-henkilöiden Tuki ry

ELLA ry, erityislasten vanhempien Loimaan ja lähikuntien aluekerho

Espoon Autismi- ja Aspergeryhdistys ry

Etelä-Savon ADHD-, autismi- ja dysfasiayhdistys ry

Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening rf

Helsingin Autismi- ja Aspergeryhdistys ry

Itä-Savon Puatti ry

Kanta-Hämeen Asperger-, autismi-, dysfasia- ja MBD-yhdistys, HYMY ry

Keski-Pohjanmaan Autismi- ja Aspergeryhdistys ry

Keski-Suomen autismiyhdistys ry

Kymenlaakson Autismi-, Asperger-, Dysfasia- ja ADHD-yhdistys AADA ry

Kymenlaakson Autismiyhdistys ry

Lapin Autismi- ja Aspergeryhdistys ry

Länsi-Uudenmaan Autismi- ja Aspergeryhdistys ry

Oulun läänin Autismi- ja Aspergeryhdistys ry

Pohjois-Karjalan AKIVA ry

Pohjois-Savon neurologiset erityisvaikeudet ja autismikirjo -yhdistys Eijisveikeet ry

Päijät-Hämeen Autismi ja Asperger ry

Salon alueen autismiyhdistys ry

Satakunnan Autismi-, MBD- ja Dysfasiayhdistys SAMDY ry

Suomen Asperger-yhdistys ry

Suomen Autismiyhdistys ry

Tampereen seudun Aspergerin syndrooma- ja Autismiyhdistys TSAU! ry

Turun seudun Autismi- ja Aspergeryhdistys ry

Turun Seudun Dysfasia- ADHD- ja Autismiyhdistys ry

Vantaan Autismi- ja Aspergeryhdistys ry

Varkauden Seudun Wamdy ry

Ylä-Savon Autismi- ja Aspergeryhdistys ry

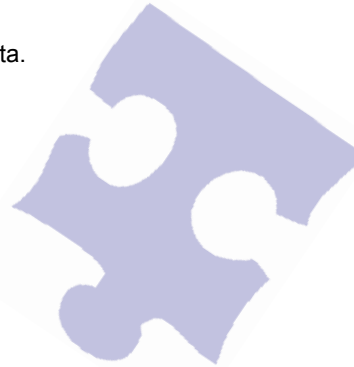
Jäsenyhdistysten yhteystiedot: katso www.autismiliitto.fi

AUTISMI- JA ASPERGERLIITTO RY

Autismi- ja Aspergerliitto ry:n päämääränä on yhteiskunnallisten muutosten avulla edistää autismin kirjon henkilöiden perusoikeuksien toteutumista.

Autismi- ja Aspergerliiton pääasiallisia tehtäviä ovat

- edunvalvonta
- yhdistystoiminnan tukeminen
- tiedotus
- ohjaus ja neuvonta
- kirjastopalvelu
- koulutustoiminta.

Autismi- ja Aspergerliitto ry

Keskustoimisto

Kaupintie 16 B
00440 Helsinki
Puh. (09) 7742 770
Faksi (09) 7742 7710

Kaakkois-Suomen aluetoimisto

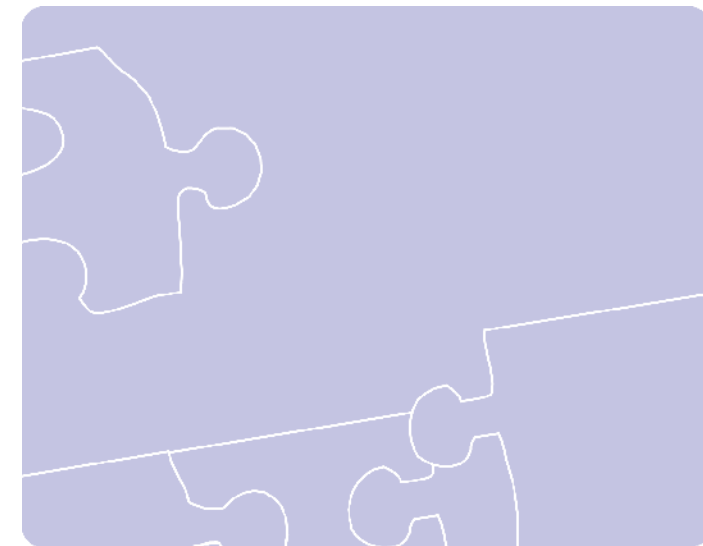
Kauppamiehenkatu 4
45100 Kouvola
Puh. (05) 3530 284

Pohjois-Suomen aluetoimisto

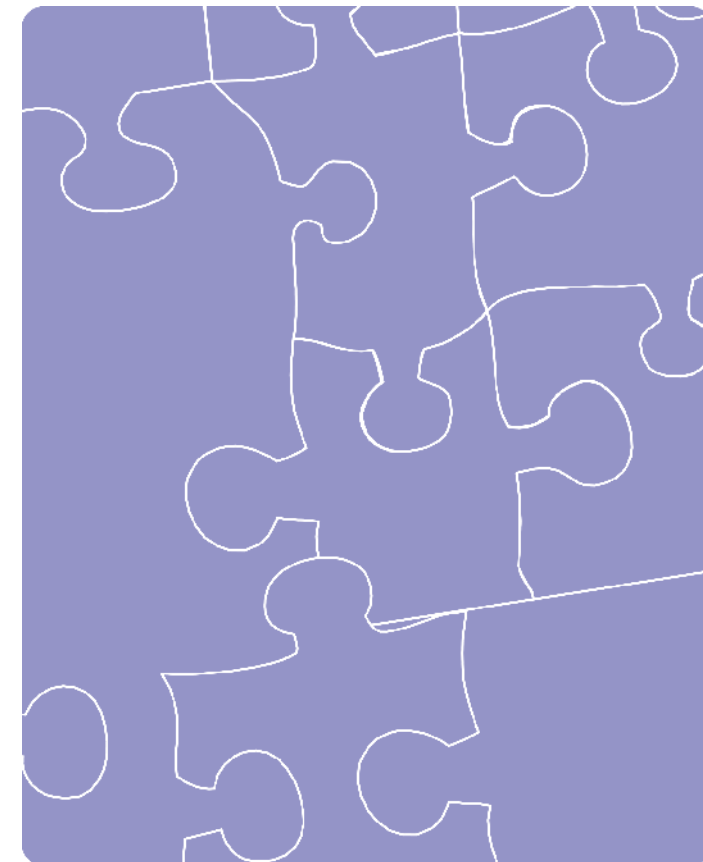
Kumppanuuskeskus
Isokatu 47
90100 Oulu
Puh. 050 5022 269

www.autismiliitto.fi

11. painos (4/2008)

Aspergerin oireyhtymä

ASPERGERIN OIREYHTYMÄ

Aspergerin oireyhtymä on autismin kirjoon kuuluva neurobiologinen keskushermoston kehityshäiriö, joka aiheuttaa vaihtelevia toimintarajoitteita. Asperger-henkilöllä (AS-henkilöllä) aistien antama tieto ja sen tulkinta on yksilöllistä ja eriasteisesti poikkeavaa.

Aspergerin oireyhtymässä on kyse tietyistä piirteistä koostuvasta käyttäytymiskuvasta, joka on monimuotoinen ja omaleimainen. AS-henkilöt ymmärtävät asioiden merkityksiä ja mieltävät ympäristöönsä eri lailla. Havaittavia piirteitä käyttäytymisessä ovat vaikeudet sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja kommunikoinnissa, paneutuminen erityisiin mielenkiinnon kohteisiin, vaikeus asettaa toisen ihmisen asemaan ja poikkeavat reaktiot aistiärsykkeisiin.

Asperger-henkilöitä on Suomessa lähes 40 000.

KUNTOUTUMINEN

AS-henkilöiden vahvuudet ja ongelmat sekä tuen tarve ovat yksilöllisiä, ja tuen luonne muuttuu iän myötä. Osa heistä tarvitsee tukea vuorokauden ympäri, toiset selviytyvät pienellä tuella. AS-henkilöllä on epätasainen kykyprofiili, joten selviytyminen vaihtelee huippuosamisesta vähäisiin taitoihin.

Kuntoutuminen on AS-henkilön oman ajattelun ja elämänhallinnan kehittämistä. Siinä vahvistetaan taitoja tehdä omia valintoja ja hankitaan elinikäisiä valmiuksia. Kuntoutus on Aspergerin oireyhtymään perehtyneiden, kuntoutujan tuntevien ammattilaisten, omaisten ja lähipiirin suunnitelmallista, AS-henkilön hyväksymää yhteistyötä.

Kuntoutuksessa voidaan tarvita neurologian, psykiatrian, neuropsykologian, kasvatustieteen, kommunikaatio- ja toimintaterapian asiantuntemusta, tukikeskusteluja ja vertaistukea. Kaikki eivät välttämättä tarvitse kuntoutusta, mutta useimmille se on selviytymisen kannalta tärkeää. Diagnoosi ei ole leima, vaan siinä saatu tieto henkilön kyvyistä on pohja, joka kertoo, mitä taitoja tulisi kehittää. AS-henkilön vuorovaikutustaitojen vahvistaminen on kuntoutuksen perusta.

Kuntoutus on ohjattua toimintojen jäsentämistä ja toimintaohjeiden mukaista arjen harjoittelua aidoissa ympäristöissä kotona, päiväkodissa, koulussa, asumisyksikössä, työpaikalla ja vapaa-ajan toiminnoissa.

Kun oppimista halutaan ohjata ja tukea, on hyvä tutustua henkilön omaan tapaan ajatella: millaisia eri asioiden

merkitykset hänelle ovat, miten hän mieltää ympäristönsä, ja miten hän kommunikoi? AS-henkilön ohjaajan tulee ymmärtää hänen tapaansa ajatella, jotta saavutetaan yhteistoiminnan edellyttämä luottamus.

Aspergerin oireyhtymän vaikutukset ovat yksilöllisiä. Älyllisen kapasiteetin ja selviytymistaitojen välillä voi olla suuri ero. Ongelmien taustalla on puutteita seuraavilla alueilla:

Eläytymiskyvyn puute vaikeuttaa toisen ajatusmaailmaan eläytymistä ja voi ilmetä esimerkiksi itsekeskeiseltä tai manipuloivalta vaikuttavana käytöksenä.

Kokonaisuuksien hahmottamisen vaikeus ilmenee mm. yksityiskohtiin juuttumisena niin, että kokonaisuutta ei havaita eikä tietoa pystytä soveltamaan toisessa asia-yhteydessä.

Toiminnan ohjauksen rajoitteet ilmenevät vaikeutena laatia ja toteuttaa toimintasuunnitelmia, hahmottaa asioiden syy–seuraussuhteita ja aikaa. Rituaaleihin ja rutiineihin tukeutuminen voi olla näiden puutteiden kompensoimista.

Toimintojen automatisoitumisen puutteellisuus näkyy esimerkiksi vaikeutena motorisissa suorituksissa. Oppimiseen voidaan tarvita runsaasti harjoittelua ja toiminnan fyysisistä ohjausta.

Toimintakykyä kohottavia kuntoutuksen alueita ovat

- kielen merkitysten ja kommunikoinnin vahvistaminen
- ympäristön strukturointi ja oman toiminnan ohjauksen vahvistaminen
- sosiaalisten tilanteiden ja vuorovaikutuksen harjoittelu
- aistiviestien tunnistaminen ja oman kehon hahmottaminen.

AS-henkilö tarvitsee yksinkertaisia ohjeita, miten toimia eri tilanteissa ja ympäristöissä, siis arkipäivän selkeän struktuurin.

ELÄMÄNKAARI

Onnistunut siirtyminen elämänvaiheesta toiseen vaatii suunnittelua, saattajia ja tiedon siirtymistä. Lasten varhainen diagnosointi ja kuntoutus on muodostumassa vallitsevaksi käytännöksi. Kuntoutussuunnitelmat perustuvat lapsen diagnosoineen tahon tutkimuksiin, ja ne tehdään yhteistyössä perheen ja lapsen lähiammattilaisten kanssa.

AS-lapsi voi tarvita erilaista tukea koulunkäyntiin, esimerkiksi koulunkäyntiavustajan sekä ohjattua aamu- ja iltapäivätoimintaa. Luokkasijoitus on yleensä yleisopetuksessa, mutta se voi olla myös erityisluokassa, pienryhmässä tai integroidusti yleisopetuksen luokassa.

Peruskoulun jälkeen opiskelu jatkuu toisen asteen koulutuksessa – lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa tai esimerkiksi ammatillisen koulutuksen valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ryhmissä. Osa jatkaa opintojaan korkeakouluissa. Opintojen eteneminen on yksilöllistä, samoin tukitoimien tarve.

Opiskelun lisäksi nuori tarvitsee ohjausta arkielämän taidoissa: työnteossa, asumisessa ja vapaa-ajan vietossa.

Nuorten, aikuisten ja vanhusten AS-diagnosoinnin ja kuntoutuksen järjestäminen on vielä puutteellista. Vertaisryhmät, ympäristön ymmärtävä suhtautuminen ja tietoon perustuva itsekuntoutus auttavat aikuista AS-henkilöä kuntoutumaan. Jatkuvan kuntoutuksen ja suunnitelmallisen ohjauksen kehittäminen ovat nykyhetken haasteita.

HYVÄ KOHTAAMINEN

Selvitä aluksi, miten AS-henkilö kommunikoi.

Parhaita asiantuntijoita ovat AS-henkilö itse, hänen omaisensa ja muut AS-henkilön tuntevat.

Kommunikoi selkeästi. Käytä konkreettista kieltä ja kirjoitettuja ohjeita. Noudata kommunikoinnissa selkeää vuorottelua.

Ole rauhallinen, ystävällinen ja määrätietoinen.

Älä kuormita aistikanavia liiallisesti. Poista ylimääräiset ärsykkeet, kuten melu, valo, hajut ja liika lämpö. Vältä turhaa puhetta; hiljaisuus voi tarkoittaa hidasta prosessointia.

Älä tulkitse. Kyseessä ei ehkä ole uhma, itsekkyyttä tai paha tahto.

Ole suora ja selkeä. Varmista, että asiasi on ymmärretty.

Huomioi myös fyysinen etäisyys.

Hyvä kohtaaminen auttaa onnistumaan arkielämässä ja helpottaa kanssakäymistä.